

DUNÁNTÚLI PROTESTANS KÖZLÖNY

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI SZAKLAP.

A TUDOMÁNY ÉS KÖZIGAZGATÁS KÖRÉBŐL.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Győr-Ujváros, fő-utca 9. szám.
Lap szellemi és anyagi részét illető minden
ügy ide intézendő.
Kéziratok nem adatnak vissza.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

	postán	küldve	vagy helyben	hához	hordva	
Egész évre	4 frt.
Fél évre	2 frt.
Negyedévre	1 frt.

HIRDETÉSEK

Lehetőleg jutányosan közöltetnek, többszöri hirdetésnél tetemes árengedménnyel.

Nyilttér soronként a rajzájával számítatik.

Azok az iskolai priváták.

Ezen lapok juliusi számaiban a „Tanügyi bajaink“ írója csakugy odavetőleg, röviden, általánosságban jelezte, hogy gymnasiumi oktatásunk kellő sikerének egyik akadályja a némely középiskolánkban divatozó privátázás, illetőleg egészen rendszerre emelt és a tananyag ismétlésére utalt magánoktatás.

A közlemény írójának valóban igaza van. Már évek óta hallunk a szüléktől itt és ott panaszt, hogy mily költséges a taníttatás, mily sokba kerülő a correpetáltatás, és mégis mennyire nem felel meg a várakozásnak az eredmény. Az én fiam kierőszakolta tőlem, hogy privátára járassam; és csakugyan kellő eredménnyel végezte is osztályait. Csak hogy végzhette volna magán erővel is, mert a fiu nincs tehetség nélkül, — mondja az egyik szüle. Az a rossz fiu addig-addig ostromolt könyörgéseivel, hogy adjam be magánórákra is, mert különben elbukik. Gondjaim szaporodtak, a fiu meguszta osztályait; de sokkal többre nem ment, mint mehetett volna magánerővel is, — mondja a másik szüle. Ismertem fiamnak gyöngye képességét, ismereteiben elmaradottságát; tehát fölkerítem az igazgatóságot, hogy vegye föl fiamat a magán órákra is; és az — persze a privata mellett is hanyag volt, elbukott, — mondja a harmadik szüle. És ez így megy tovább, különféle változtatásokban. A panasz megvan. A tanulmányi előmenetel érdeke megóva nincs, az iskolai ügy előbbre nem halad, az ifjuság szorgalma folyvást esökkenőben. A bajt orvosolni kell. Mert nekünk, taníttató szü-

léknek kiválóan érdekünkben áll, hogy az ifjuság önmunkássága, szorgalma megmaradjon.

Évekkel ezelőtt, mintegy 8-10 éve, hogy egyházkerületünkben sok kifogás merült a privátázás ellen. Az ügy szabályozása, a baj orvoslása egyházkerületi gyűlés tanácskozásának tárgyává vált. Az 1880. apr. 26-án Komáromban tartott közgyűlésre Molnár Sámuel ur és érdektársai indítványt adtak be a privátitanítás megszüntetésére. Ekkor a közgyűlés egy bizottságot küldött ki a privátitanítás mérvének, gyakorlati kezeltetésének, az ifjuságra befolyó hatásának stb. stb. megvizsgálására. A bizottság elnöke, az ugyanazon év szept. 26-án Fehérvárt tartott egyházkerületi közgyűlésen beadja jelentését. Mely jelentés folytán a privátázás ügye kétféle és eltérő szempontból jöven megbirálás alá; a gyűlés, tiz tag kívánatára, névszerinti szavazattal, 12 ellenében 13-al, az elnök véleményét fogadta el, hogy, mivel a privata lehet jótékony és szükséges is, bizonyos szabályok szerint korlátoztassék. — Ezen szabályok 5. pontja alatt (a 377. j. k. p. alatt) azon óhaj van kifejezve, hogy „a privátórát adó tanár működése, óráinak kitaratása, a magántanulóknak ily órákon megjelenésük és azoknak miként leendő felhasználásuk, az igazgatótanár által kiváló figyelemmel ellenőrzendő és így folytonosan nyilvántartandó; valamint az egész intézmény a főiskolai gondnokság, mint szintén a vizsgai kérnökök és egyházmegyei vizsgáló bizottságok által, a taneredmény szempontjából is, kellő felügyelet alá veendő“. A privát órákat látogató ifjuságnak a szülék előtti beszámolójaiból tudjuk, hogy bizony ezen szabályza

csak óhaj maradt. Tudjuk mi nagyon jól azt, hogy a privatizálás feletti azon időkorai felháborodást mi körülmények okozták. Csak végigkeil olvasnunk az 1880-ik évi szeptemberi gyűlés jegyzőkönyvi pontjait, azonnal lehet tájékozódni a hozott végzések oka felől. Most bizonyos, azon körülmények nincsenek meg. De miután az ifjuság önszorgalmának évről-évre esökkenését tapasztaljuk; mivel a privat órák látogatása nem mutat fel az ifjuság tudományos előmenetelében amnyi kívánatos eredményt, mint amennyi kárt okoz az iskola jó nevének megőrzésében és fentartásában; és mivel jobbára csakis a felső osztályok azon növendékei veszik igénybe a privat órákra járást, akiknél a szellemi erőknél már annyira kifejlve kell lenni, hogy a magok lábán is eljárhatnak és csak dolgaik könnyítése végett hozzák szüléiket költségekbe: jó lesz, ha az iskolai intéző körök és hatóság figyelmüket kiterjesztik a privatizálás ügyére, és majd az állami, debreczeni, csurgói ref. és egyéb más gymnasiumok példájára a privatizációt megszüntetik.

A nőnevelés feladata a gyermeket, majd a serdülő, különben is élénk mozgásokra könnyen vállalkozó fiatal embert úgy vezetni és szoktatni, hogy tudja saját képességét, szellemi és testi erőit felhasználni, önerejében bizni, önerejére támaszkodni, — nem pedig, hogy mindig járszaggal menjen, mások segítő támogatására szoruljon. Az így rosszul szoktatott ifjúból önállóan gondolkodó és cselekvő, magában megbizni tudó férfi soha sem lesz. Vezessük ifjainkat úgy, hogy az önmunkásság, önszorgalom bennök felébredjen és hathatósan nyilvánuljon. Akkor a „Tanügyi bajaink“ írójának is e részben igazságos indokolása, az ifjuság tudományos előmenetelének hiányosságát illetőleg bizonyára megdöntve és a baj egy forrása orvosolva leend.

Kis Sándor.



A hajsza.

Magyarországon alig zajlik le képviseléválasztás, hogy vér ne folyjon, alig van amndatum, mely ember áldozatot ne követeljen, azok-

nak száma pedig, akik becsületökben megtámadtatnak, akik zsákmány tárgyául esnek a rágalomnak, egész legió.

A gesztesi járásban nemrég folyt le egy képviseléválasztás, a hol az egyik párt egy ev. ref. pap nevét tüzte zászlójára s lépett mellette sorompóba. A választás alatt sok dolgot lehetett látni, mit collegialis szempontból érteni nem lehet, nekem azonban nem szándékom választási mozgalmak avagy politikai dolgok leírásával foglalkozni s ezt is csak amnyiban említem, amennyiben az ügy előzménye gyanánt szolgált.

Az eredmény az ev. ref. papra nézve bukás lett, s a győzelemtől elvakított, az örömmámorában uszó tömeg a diadallal nem elégedett meg, nem tudott nyugodt lenni. Feltűnt előtte az alak, ki a másik párt zászlója alatt állt, ki győzelmük sikerét némileg is veszélyeztette, s a pártoskodások alatt felizgatott lélekben felébredt a boszu nemtelen érzete: tűnődött miként lehetne elejteni, miként lehetne megsemmisíteni? S a terv nem soká készen lett. Fogjunk reá oly vádakat, amelyek erkölcsileg tönkre teszik, amelynél fogva kivehető a kenyér kezéből, meg lehet állásától fosztani s letaszítható az inség és nyomor örvényébe. A rágalom hollója ugyancsak kitérta sötét szárnyait és kiméletlenül marcangol szét hirnevet és becsületet. A legképtelenebb vádak s hírek terjesztésére vállalkozott csakhamar egy néhány foglalkozás nélküli s a becsület érzésnek egy parányi szikrájával sem rendelkező egyén. E mellett felébredt soknál a lappangó harag s gyűlölet, belevegyült egy kis érdek, és körültekintve miudenfélé, csak elhidegülést lehet látni, ellenséges érzület nyilvánulásával találkozni. — Sőt még hogy a helyzet különösebb, a család nagyobb legyen, az is, aki tulajdonképpen hálával tartoznék, odaáll az ellenséges táborba s fémhangon kiáltja a „feszítsd meg“-et. Ugy hogy én is elmondhatom Szt. Dáviddal: „Nem csak az ellenség illetett engem szidalommal, mert elszenvedném, nemcsak az én gyűlölőm emelte fel magát én ellenem, mert elrejtettem volna magamat az előtt; hanem az én meghittém, a kinek érdekében fáradtam s a kiből biztam.“

A kiszemelt áldozat én vagyok. Az ügy fegyelmi utoni tárgyalása Tatába f. hó 28-ára van kitűzve. A meghívó már kétségkívül a bírák kezei közt. Egy fiatal ember jövője s élete felett fognak határozni, dönteni. Tegyenek legjobb meggyőződésük szerint. Én nem elnézésért esedezem, nem irgalomért könyörgöm, hanem egyedül csak politika s minden egyébtől ment részrehajlatlan igazságos ítéletet kérek.

Ismerem e közmondást: „hogya a kinek vesztett hírét kelték, annak előbb utóbb veszni, pusztulni kell.“ A körülmények egészen pesszimistává tettek s a legrosszabbra teljesen készen vagyok. Ezuttal még azon kérelemmel fordulok a t. közönséghez, hogyha ellenem bárminemű vádakat felhozni tud, azt tegye meg, legalább ne kétes existenciák hitvány rágalma miatt kelljen elesnem.

Bokod, 1888. aug. 17.

Seregély Dezső.

Jegyzőkönyv.

Felvétetett a veszprémi ev. reform. egyházmegye I. lelkészi kiskörének 1888. évi július hó 31-én Iszka-szentgyörgyön tartott értekezletén. Jelen voltak: Pap Sándor egyházmegyei főjegyző s tanácsbíró iszka-szentgyörgyi lelkész mint elnök, Kecskeméthy Károly egyházmegyei tanácsbíró várpalotai, — Márton Tamás csóori, — Szakonyi József mohai, — és Thury Etele fehérvár-csurgói lelkészek.

Mely alkalommal:

1., Elnökünk szívélyesen üdvözlőlvén az értekezletre megjelent lelkész társakat, azon forró óhajának ad kifejezést, hogy reményli, miszerint e szép multtal dicsekedő kis kör ismét felveszi félbenhagyott nemes munkáját; s az egymással való rokonszenves érintkezés, a társulati szellem magasztos példájával közrehat egyházi életünknek jó irányban leendő fejlesztéséhez s az egyes tagok önmunkásságukkal is szerencsételtetni fogják az értekezlet érdekesebbé tételét emelni: kéri a tagoknak ezután is szíves megjelenését higgadt és tárgyilagos véleményeik nyilvánítását.

Az értekezletet megnyitottnak nyilvánítja.

2. Jegyzőkönyv vezetésre

Thury Etele csurgói lelkész neveztetett ki.

3. Az anyagi erőben meggyengült azon anyaegyházakat, melyek saját szükségüket ön erejükön fedezni nem képesek s lelkészi állomásaik üresedésbe jövéen, papi konventióik leszállításáért kérvényeznek, úgy véli felsegíthetni az értekezlet, hogy azok adfiliáltassa-

nak valamely szomszédos anyaegyházakhoz, vagy társítassanak azokkal (az 1887 évi egyes konvent jkönyv 89 pontjára vonatkozik).

4. Eszme rokonságnál fogva olvastatott Thury Etele csurgói lelkésznek a közalap segélyezés módjáról irt véleménye, mely szóról-szóra jegyzőkönyvre vétetni, az egyházmegyei főlelkészértekezletre elfogadás és parlás végett fölterjesztetni határozatott, a mint következők:

„Mélyen tisztelt lelkészi értekezlet!“

Az egyetemes Konvent 1887 évi jkönyve 89 pontjában felhívta az egyházkerületeket, hogy Szász Domokos erdélyi püspök Urnak, a közalaphól való segélyezés módját tárgyzó s Fejes István konventi képviselőnek ugyancsak e tárgyról szóló módosítványát, mint termékeny eszmét tegyék beható tanácskozásuk tárgyává s az indítványban és módosítványban foglalt feltételek és kiviteli módozatok felett tanácskozzanak.

Jóllehet — mélyen tisztelt lelkészértekezlet — e mi dunántúli egyházkerületünk nem küldte be az egyetemes konvent említett indítványát egyházmegyénkhez véleményezés végett; mert azóta kerületi gyűlést nem tartott, de azt hiszem, hogy felhívás nélkül is kötelességünk e nagy fontosságú tárgyról véleményünket nyilvánítanunk. Bátorokodom azért elmondani igénytelen nézeteimet a közalaphól való segélyezés módját tárgyzó ismeretes indítványról, kérve a mélyen tisztelt lelkészi értekezletet, hogy szíveskedjék azt becses figyelmére méltatni, felette tanácskozni és reá esetleg észrevételeit megtenni.

Mindenek előtt megemlítendőnek tartom azon kérdés megoldását, hogy helyesnek, a célnak megfelelőnek tartja-e a mélyen tisztelt lelkészi értekezlet az egyetemes konventnek eddig gyakorlott eljárását a közalaphól való segélyezéssel szemben? Ha utalok arra, hogy a mai napig kerek számban kiosztot 200.000 frttal alig lett egy-két egyház avagy lelkész anyagi helyzete teljesen felsegítve, mert csak a pillanatnyi szükségeket pótolta az, lehetetlen, hogy közülünk mindenki azt ne mondja, miszerint a közalaphól való segélyezésnek eddigi módját e célnak megfelelőnek nem tarthatjuk, bár örömet elismerjük, hogy sok pillanatnyi szükség pótoltatott, sok sajnó seb begyógyítatott a közalap eddigi segélyeivel s tiszta lélekismerettel merem állítani, hogy másféle segélyezési módszerrel nem lehetett volna oly népszerűvé tenni a közalapra való adózást széles e hazában, mint csakis a segélyezésnek eddig gyakorlott módjával.

Ám de a 4 évi gyakorlat már sokra tanít bennünket. Látjuk, hogy oly óriási mennyiségben mennek a segély kérvények a konventhez, hogy csak alig enyhítheti azt a rettenetesnek jelzett nyomort, mely célra azok kértnek s így kénytelen adományát még kisebb összegre szorítani, a segélyezéseket még kevesebb összegre tenni, pedig ma már az évi felosztásra eső pénz szép summát tesz ki. Okvetlenül változtatni kell hát a segélyezés eddig

gyakorolt módján, mert míg egyrészt csaknem koldus alamizsnává válik az a nyújtott 100—200 forint segély, addig más részről kénytelenek leszünk azt is folyvást érezni, hogy ezek a kérvények meg nem szűnnek, szüntelen megisméltetnek, újra meg újra előkerülnek az egyházi gyűlések zöld asztalaira, jóllehet, minden évben tekintélyes összeg került felosztás alá s az egyetemes konvent azzal, mintha csak a Danaidák hordóját töltögetné.

Az egyetemes Konvent maga is jól érezvén mintegy az eddigi gyakorlat tarthatatlanságát, beható tanácskozása tárgyává tette, miként lehetne összhangba hozni az egyházi törvény rendelkezéseivel a közalap segélyezéseit úgy, hogy domestikánk áldásos hatását mind ama magasabb célok szolgálatában láthassuk, melynek a közalapról szóló egyházi törvény nemes intencióit magukban foglalják. Konventi Atyáink bölcsessége ezt az eddig nagyon is érezhető hiányt Szász Domokos erdélyi püspök ur nagy horderejű javaslata szellemének megvalósításával véli elérhetőnek s emez indítványban és Fejes István konventi képviselő módosítványában foglalt feltételek és kiviteli módok felől várja az egyház kerületek nyilatkozatait. Melyeket — hogy világosabban kifejezhessen magamat — szükségesnek tartottam röviden ismertethi.

Az indítványozó Szász Domokos erdélyi püspök és az e végett kiküldött konventi vegyes bizottság többsége az egyházi törvény 217 §-ban körül irt és segélyezésre szoruló célokra kélesönként kiosztani kívánja a közalap meglevő tőkéjét s ehhez bevonni óhajtja az egyes egyházkerületeknek, egyházmegyéknek esetleg egyháznak e célra fordítható tőkéit s ezen tőkéknek 5 százalékos kamatait fizetné a közalap az évenként kiosztásra kerülő bevételeiből 32 évig; a mi azt teszi, hogy az így felségelt egyháznak a felvett tőke 5 százalékos kamatait az egyetemes konvent 32 évre előre szavazza meg és azokat évenként esetről-esetre, saját pénztárának illetve az egyházkerületeknek, egyházmegyéknek, avagy egyes egyházközségeknek szóval a hitelezőknek utalványozza ki. A felségeltet csupán arra kötelezvé, hogy 32 esztendeig, vagyis a kölesön adott tőkének a kamatok kamataival való helyreállításának (reintegrálásának) határidejéig a nyert összegről évenként 1 és fél százalékot fizessenek saját pénztárukba, illetőleg a felségelt cél jövedelméből s 32 év múlva a közalapról kapott tőke tartozásuk megszűnik.

Fejes István módosítványának lényege ugyanez, de eltér attól abban, hogy a segélyezést kizárólag a közalap tőkéivel óhajtja eszközölni, melyek mind kiosztandók volnának a nélkül, hogy annak akár kamatait akár a tőke reintegrálására szükséges 1 és fél százalékot a segélyezettnek kellene fizetni; — s a kiadott tőkének refundálását teljesen a közalap jövedelmeiből óhajtja reintegráltatni oly formán, hogy úgy a tőke kamatait, mint a törlesztési részleteket maga a közalap fedezze, azon megokolással fejezvé ki módosítványát, hogy „nem

akarja egyik kézzel vissza venni azt, a mit másikkal ad.“

Ha már választást kell tennünk — mélyen tisztelt lelkész értekezlet a közalapról való segélyezésnek módját tárgyzó indítvány és módosítvány között, a magam részéről az indítvány mellé állanék, mert nagy meglátszására szolgálna az egyháztagnak áldozatkészségének, ön munkásságának, egyházuk előmenetelére való törekvéseiknek, ha mindent csak a közalaptól kellene várniok, egyházuknak felvirágzását így öntevékenyséjük nélkül, mintegy a közalap ingyen kegyelméből óhajtván egyedül helyre állítani. Mert ha például valamely egyháznak papi javadalma biztosítására éri 200 forintra volna szüksége: ennek kiadatnék az évi szükségét fedező 200 forintnak 5 százalékos tőkéje, vagy is 4000 forint, és ezért fizetni kellene az illető egyháznak évenként 1 és fél százalékkal 60 forintot; a neki kiadott tőkét pedig ha 7 százalékosra tudja is elhelyezni, kapna érte 280 forintot, vagy is 20 forinttal többet az évenkénti szükségelt összegnél. Ha pedig ingatlan földbirtokban helyezi el, úgy mindenestre jövedelmezne neki 10 százalékos, s így azt az 1 és fél százalékot a kapott tőke reintegrálására igen könnyen, minden megerőltetés nélkül szíves örömmel fizetheti.

Vagy pedig ha valamely egyháznak templomot, papi vagy tanítói lakot, iskolát kell építenie s e célra négyezer forintra volna szüksége; azt azonban másképpen mint újabb kivétel, tán megerőltetés nélkül elő nem állíthatja (feltéve, hogy egyházi hivatalnokait ön erején fel tudja tartani) tehát a négyezer forintot kiutalványozza a közalap, és ki kell vetni a fentebbi példa szerint évi 60 forint 32 esztendei 1 és fél százalékos tehernek tőkéjét, vagy is 1200 forintot a négyezer forint helyett és míg egyrészt ezt könnyebben is megfizethetik, addig másrészt lesz még az egyháznak magának 32 év múlva egy kis tőkéje is a kivett 1200 forinttal.

De ne fessük olyan túlzottan súlyosnak anyagi viszonyainkat. E, mi dunántúli főt. egyh. kerületünk már régen megállapította, hogy a lelkészi fizetés minimumának 600 forintnak kell lenni, és ahol a meglevő díjvel ennyira nem megy, ott ha arra kerül a sor, új lelkészválasztásról szó sem lehet. Ez a 600 forint nem tekintélyes összeg ugyan, hogy a javadalmazott vele ment lenne az anyagi gondoktól, de elegendő arra, hogy belőle falun szerényen, tisztességesen megélhessen. De ma, mikor látjuk, hogy második osztályú (1000—1200 forint) lelkészek is folyamodnak közalap segélyért, jogosan kérdésbe tehetjük, hova jutunk így? Nem jobb volna e a negyedik osztályú lelkészi állomásokat egytől egyig állandó segélyezésre felvétetni és ajánlani, hogy így eleje vétetnének annak a nagy lelkész vándorlásnak, mely az egyházak osztályozása és a minősített lelkészválasztás kora óta járja? Ime most kínálkozik a kedvező mód és alkalom; az egyetemes konvent bölcsessége már nyújtja a betevő falatot; nem úgy mint eddig, hogy koldus alamizsnaként minden évben kérjünk, könyörögjünk és

ismét csak kérjünk, hanem magukkal egyházainkkal akarja a mostani csekely javadalmat örök időkre jövődelmezőbbé tétetni. És ez nagyon fontolóra veendő körülmény.

E mi veszprémi egyházmegyénkben van 12 negyed osztályu lelkészi állomás. E 12 közül 7 van olyan, melyeknek lelkészei sohasem fogják a közalapot segélykérvényeikkel terhelni egy időre. De ha látjuk, mily óriási pusztításokat tesz évenként a rohamosan terjedő országos filloxera csapás, mely Balaton melléki egyházainkat ha előre vigyázók nem leszünk elpusztítja a föld színéről, mert a ma még türethető állásu egyháztagnak még mindennapi kenyereket sem termi meg az elpusztított szőlőföldje: akkor lehetetlen, hogy tétlenek maradjunk és szemünket behunyva azoknak jövőre létezésükről ne gondolkodjunk. Ezt pedig másként nem tehetjük, mint csakis úgy, ha a szóban forgó segélyezési módozatot elfogadjuk.

Ezek szerint e mi egyházmegyénkben 12 lelkészi állomást kellene felsegíteni; még pedig mivel ezen állomások különben is negyed osztályuak és így 600—800 forint között váltakoznak, a filloxera pusztításai miatt pedig még tetemesebben alább szállanak: fel kellene segíteni mindegyik czélt legalább 200 forinttal, s így egész egyházmegyénknek évi 2400 forintra volna szüksége, a mi 48 ezer forint tőke befektetésnek felel meg. Ugy, de ilyen tetemes összeget még csak reménylenünk sem szabad, mivel az egyetemes Konventnek rendelkezése alatt ma kerek számban 300,000 forintja van, s a mi szükségünk annak majdnem egyhatod részét teszi, pedig 56 egyházmegye s 9 püspöki egyház néz sóvárogva a domestika áldása felé. Tehát még várunk kell egy ideig, de a helyzet javítását már most elkezdhetjük s legalább két egyházunk fenállhatásának lét alapját biztosíthatjuk. Ilyeneknek véleményezem Arácsot és Magyar-Barnagot. Népeisége mindegyiknek csekély, papi jövödelmük épen a 600 forintot éri el, s még is mindegyiknek oly fontos missziója van, hogy áldozat árán is fenn kell őket tartanunk.

Ha e két egyházunkat évi 200—200 forinttal felsegíthetnők: úgy várhatnánk néhány évig, mikor azután ajánlhatnók Alsó-Örsöt, B. Kis-Szóllóst, Csóort, Hajmáskést, Iszka-Szent-Györgyöt, Nemes Pécselyt, Rátót, Szent-Antalfát, Zánkát egymásután, melyekre ugy is csak évek hosszú során kerülne a sor. Pedig ezeken kívül a harmad osztályu egyházak is sóhajtvá várják az időt, mikor az országos csapás filloxera miatt alá szállt papi javadalmaikat, legalább a régi díjlevél értékére felemehessék. Egy B. Henye, B. Udvari, Felső-Örs, Köveskälla, Moha, Monoszló, Sz. K. Szabadja, Vörös Berény régi virágzó ekklézsiáinkat elhagynánk e pusztulni az országos csapással? Isten mentsen annak még csak gondolatától is!

Bátorkodom ezekután formulázni alázatos indítványomat, mély tisztelettel kérve a tisztelt lelkész értekezletet, hogy azt határozati javaslatként az egyház-

megyei közgyűlés elé beterjeszteni méltóztassák, mely is így hangzik:

Mondja ki a lelkészi értekezlet, hogy az egyetemes konvent 1887. évi jkönyve 89. pontjában foglalt, s a közalaptól való segélyezés módját Szász Domokos erdélyi püspök ur és a konventi vegyes bizottság többségének indítványa értelmében teszi magáévá, mert azt a csekély $1\frac{1}{2}\%$ törlesztési perzentet szivesen fedezheti akár a felsegített czél, akár a segélyezett egyház, ugy azonban még is, hogy a hol a lelkészi javadalom segített fel, az $1\frac{1}{2}\%$ ot vagyis a tőke reintegrálására szükséges kamatot, 32 évig a lelkészi javadalom élvezője köteles fizetni és az egyházakat e czímen semminemű újabb adóval terhelni nem lehet, mert ha gyümölcsözőleg helyezettnek is el az így felsegített czélok tőkét, még akkor is többet jövedelmez az adott összeg, az évenként előállítatni szükségelt fizetés javítási minimumnál; a hol pedig a gyülekezetek építkezési czélokra segélyeztetnek, ott annyi tőkét mindig ki kell vetni, vagy az egyháznak másképp biztosítani, a mely az $1\frac{1}{2}\%$ reintegrálási összegének megfelel. De fejezze ki az értekezlet azon óhaját is, hogy ugy a lelkészi javadalom biztosítására adott tőkék, mint a gyülekezeteknek építkezési czélokra adott segélyek $1\frac{1}{2}\%$ -nak tőke összege mindenütt ingatlan vagyona (földbirtokba, részvényekbe, értékpapirokba) fektessenek be.

Végül pedig kimondatni véleményezem azt is, hogy a közalap évi bevételeinek egy része, ezután is ugy, mint eddig az egyházak és lelkészek sürgösebb szükségeinek segélyezésére legyen fordítandó.

Mivel pedig az egyetemes konvent hivatkozott jkönyvi pontjában arra is felhívta az egyházkerületeket, hogy „sorolják fel azon tőküket, a melyek a tervbevett előlegezésekre alkalmasak:“ bátorkodom e tárgyban is elmondani igénytelen véleményemet.

1887. évi egyházkerületi jkönyvünk 99 pontja szerint, az egyházkerület különböző pénztáraiból 27.812 forint 43 kr van takarékpénztárban elhelyezve; ugyancsak a szerint a főiskolai tőkéből 20597 frt 89 kr 4 százalék kamatozással jövedelmez a pápai takarékpénztárnál, ha ezeket összeadjuk, ki fog tűnni, hogy 48410 frt 32 kr a kerület rendelkezése alatt álló tőkéből takarékpénztárilag kezeltelik s 4 százalékot jövedelmez. Már most miért ne adhatná ezen összeget oda egyházkerületünk a magyarországi reformált egyház egyetemének 5 százalékra, mikor nem csak bevételei szaporodnak egy tekintélyes összeggel, hanem befektetett tőkével még segélyt is ad az arra szorultaknak. Sőt ha chez hozzáadjuk a főiskolai pénztárnak 5 százalék levő 16800 frt tőkéjét: 65210 frt 32 krt adhatna egyházkerületünk a mondott czélra, s ezzel csaknem önmagunk pénztáraiból felsegíthetnénk minden egyházmegyénkben két-két czélt örök időkre.

Mélyen tisztelt lelkészi értekezlet!

Távol volt tőlem még csak gondolata is annak, hogy igénytelen véleményemmel kerületünk bölcs vezér-

férfiainak e tárgyban adandó nyilatkozatait befolyásoljam, vagy az igen tisztelt pénztárnok uraknak kezelési eljárásaik ellen tüntessek. Tudom jól, hogy az egyházkerület bölcsessége önmaga is megtudja tenni e tárgyban felterjesztését, tudom jól, hogy pénztárnokaink, mindig a lehető legbiztosabban kezelik a gondozásuk hűségére bízott összegeket, de nem lehetett kitérnem e tárgyaknak meg nem említése elől az egyetemes konvent felhívásával szemben, már csak azért sem, mert egyetemes egyházunk felvirágoztatására, egy rennkivüli eszme megvalósításáról van ott szó, s különösen hangsúlyozni kívánom, hogy a Magyarországi egyetemes reformált egyház mindig nyújt annyi biztosítékot a neki át adott tőkénkkel szemben, mint bármely takarékpénztár; s ezen felül még több jövedelmet is biztosíthatunk így magunknak, mint a takarékpénztári betétekkel.

Ismételten ajánlom igénytelen indítványom elfogadását.

Az értekezlet Thury Etele lelkész atyafinak indítványát egész terjedelmében magáévá teszi, s mint ilyent elfogadásra ajánlja ugy az egyházmegyei lelkészi értekezletnek, mint az egyházmegyei közgyűlésnek.

5. A hazai ev. reform. egyház egyetemében egyességé teendő stóladíjazás tárgyában kimondja az értekezlet, hogy

nem óhajtja a stóla ügyét az egész hazában egyöntetűvé tenni, mert az egyes helyi szokásokat nem akarja új rendelkezéssel eltörölni, vagy megváltoztatni, hanem fentartatni kívánja az eddigi gyakorlatot, hogy az egyházak és egyes lelkészek között felmerülhető surlódásoknak ideje korán eleje vétessek.

6. A családkönyvek ügyében az a véleménye a lelkészi értekezletnek, hogy a tiszáninneni egyházkerületnek ismeretes mintája fogadtassék el. Már csak azért is magáévá teszi az értekezlet a családkönyvek vezetésének kötelezővé tételét, mert már tíz évvel ezelőtt saját kebeléből egy indítvány tételét e tárgyban, s így most csak saját régi óhajta teljesül.

7. Végül indítványozza az értekezlet, hogy az egyházmegyei közgyűlés „Házszabályai“ az az egyházmegyei közpénztár számlájára egy száz példányban nyomassanak ki.

8. A jövő évi értekezlet helyéül

Csoór tüzetik ki; felhivatván az elnökség, hogy annak idejét alkalmas időben kitűzni sziveskedjék.

9. Ezen jegyzőkönyv felolvastatván, hitelesítettett.

K. m. f.

Jegyzette

Thury Etele,

értekezleti jegyző.



Nekrolog.

(Vége.)

Igaz. Mi ennek az oka? Eltekintve az ugynevezett világ sorvasztó áramlatától az, hogy a lelkész is

nyomorog. Lelki szellemi erejét, munkakedvét, üdeségét megbénítja az anyagiakért folytatott küzdelem és a jövő sötét képétől való rettegés. Mert hát nem az apostolok igénytelen idejében élünk, hogy ei táplálkozunk az igével és a más szántóföldjéről tépett kalászokkal! Különös időket élünk. Sokat követelnek tőlünk, keveset adnak nekünk. Fizetésünket még a mult században szabták meg; de az újabb-újabb igényeket és követeléseket most szabják ki ránk. Megvárják (még egyházi felsőbbjeink is) tőlünk, hogy a halomszámra nyakunkra küldött gyűjtő-aláírási és előfizetési iven a mi nevünk tündököljön első sorban és feltett pápaszemmel mustrálják az összeget, melyet feljegyeztünk, mert hát illik nekünk jó példával előjárni. Lassabban egy kissé urak!

Hogy egyházainkban és iskoláinkban új, derült élet kezdődjék: verjétek ki a lelkész és tanítói lakokból az „atra curát“; adjatok kenyeret, de tisztességest az özvegyeknek és árváknak, — míg ezt nem teszitek vagy tehetitek, nincs jogotok és méltó okotok a panaszra és a vádaskodásra?

* * *
A boldogultnak temetése aug. hó 2-án d. u. ment végbe, daczára a nagy munkaidőnek, nagyszámn résztvevők kíséretében.

A helybeli lelkész nem érezvén szívét elég erősnek arra, hogy beszéljen a hivataltárs és régi jóbarát hamvai felett, helyette az udvaron nt. Somogyi Antal farkasdi, a sirnál nt. Pap Elek zsigárdi lelkész urak végeztek.

Az oratio amily szépen festette a tanító szerény, áldásos munkakörét, ép oly megrázó hatással tolmácsolta az árva család gyászát és nyomorát. A siri beszéd ujra megindította a könnyek áráját, meghatón elbucsuztatva az ut felén elesett vándort kedveseitől, gyülekezetétől, barátaitól. Szem nem maradt szárazon.

Megjelentek az egyháziak közül: t. Borza Mór m. soóki lelkész, Sárközy József negyedi, Deák István farkasdi, Zeke Imre zsigárdi, ft. Göbölös János m. soóki fő- és Földes Lajos kamocsai altanító urak; a helybeli róm. kath. plebános és tanító, nemkülönben a szomszéd községek más vallásu tanítói, kik mindnyájan szereték és becsülték az elhunytat békés természetéért, előzékeny, kedves fellépéseért.

Bogár József született N. Keszin, Komárom megyében.

Iskoláit végezte Pozsonyban és Pápán, honnan a 7-dik osztályból ment ki segédtanítónak Nagy-Igmándra, onnan Marczalházára, Udvardra, Csuzra és Farkasdra, majd 1868. évben megválasztott és elvitetett Deákiba, hol 20 éven át járt a rögös, tövises tanítói pályán.

1870. évben házasságra lépett Keller Szidonia néjével, a ki most Béla, Lenke és Irén kiskoru árváival vigasz nélkül kesereg sötét sorsa felett.

Isten! ki oly korán és hirtelen elhívtad a nyu-

godni még nem vágyó családapát, tekintsd meg az özvegyet és árvákat; küldj vigaszt és segédelmet a csapás után, hogy meg ne rendüljön beléd helyezett bizodalomuk!

„Kedves barát Isten veled,
Csendes legyen nyugvó helyed!”

Szabó Zsigmond.

Tájékoztató

a főtitelendő és méltóságos Convent közalap-kiosztása körül
1884—1887-ig.

(Vége.)

Udvarhelyszék.	1884.	foly. 2	sg. 2	nsg. —
	1885.	11	9	2
	1886.	12	6	6
	1887.	10	8	2

összeg foly. 35 sg. 25 nsg. 10

Osztályozás szerint IV-ed o. foly. 35 sg. 25 nsg. 10
1 er sg. 8, 2-szer 4. 3-or 3. — A 35 kérvényt 18 lelkész adta be.

Vajda-Hunyad.	1884.	foly. 4	sg. 2	nsg. 2
	1885.	6	5	1
	1886.	6	5	1
	1887.	5	4	1

összeg foly. 21 sg. 16 nsg. 5

Osztályozás szerint III-ad o. foly. 6 sg. 3 nsg. 3
IV-ed o. 15 13 2
2-er sg. 1. 3-or 2. 4-er 2. A 21 folyamodást 8 lelkész adta be.

A püspöki vizsgálat alatti egyházak közül a négy év alatt nem folyamodott egy sem.

Az Erdélyi egyházkerületből a lefolyt négy év alatt beadatott 408 folyamodás, — ebből segélyezve lett 257, — nem nyert segélyt 151.

Osztályozás szerint folyamodott: I-ső oszt. 4. II-od oszt. 12. III-ad oszt. 35. IV-ed oszt. 320. Levita 27, tanító 9, lelk. hiv. 2, esperesi hivatal 1.

Segélyben részesült: I-ső oszt. 3. II-od oszt. 5. — III-ad oszt. 13, IV-ed oszt. 215, levita 21.

Nem segélyeztetett: I-ső oszt. 1. II-od oszt. 7. III-ad oszt. 22, IV-ed oszt. 101, lev. 6, tanító 9, lelkészi hiv. 2, esperesi hiv. 1, — 1 lemondott lelk., 1 időközben †. A négy év alatt 1-er segélyeztetett 61, 2-er 44, 3-or 28, 4-er 6.

A 408 folyamodást beadta 184 lelkész, lelkész-ség 2, esperesi hiv. 1, levita 14, tanító 9, időközben meghalt 1.

Az öt egyházkerületből beadatott összesen 1228 folyamodás.

Segélyezve lett 875 foly —

Nem segélyezt. 353 " —

Az egyházak osztályozása szerint folyamodott. I-ső oszt. 159. IV-ed oszt. 930, □ 34, sl. 5, t. k. 3, lev. 40, tan. 10, helynélküli lelk. 2, nyugalmazott lk. 1. Esperesi hivatal 2, lelk. hiv. 4, özvegy 3, a folyamodók közül időközben elhalt 3.

Segélyeztetettek osztály szerint: I-ső oszt. 1. — szi hivatalból 4. II-od oszt. h. 13. III-ad oszt. 95. — IV-ed oszt. 700, □ 31, sl. 1, tk. 2, lev. 27, helynélk. 1. nyug. 1.

Nem segélyezettek osztály szerint I-ső oszt. 1. — II-od oszt. 14, III-ad oszt. 64, IV-ed oszt. 230, □ 3, sl. 1, tk. 1, lev. 13, tan. 10, helynélküli 1, esperesi h. 2, lelk. hiv. 3, özvegy lelkészné 3, segélyérti folyamodás beadása után elhalt 4.

A négy év alatt 1-er segélyeztetett 196, 2-er sg. 105, — 3-or sg. 85, — 4-er 53.

Folyamodott 546 r. l. 4 sl. 3 t. k. 40 lev., 10 tant. 2 helynélküli, 1 nyugalmazott lelkész, 2 esperesi hivatal, 3 lelkészi hivatal, 3 özvegy lelkészné, 4 időközben elhalt.

A konventi jegyzőkönyvek és az országos névtár alapján összeállította

Zsoldos Sándor.

H I R E K.

— **A pápai ev. reform. főiskolában** az 1888|89-ik tanév szept. 6-án reggeli 8 órakor tartandó isteni szünettel kezdődik. Ezt megelőzőleg a beírások szept. 1—5. napjain délelőtt 8—12 óráig, — a főgymnasiumban a VIII-ik oszt. tanulók javító vizsgálata és minden magánvizsgálat aug. 30 és 31-ik, az I., II. és III. oszt. tanulók javító vizsgálatai szept. 1-ső, a IV., V. és VI. osztálybelieké szept. 3-ik, a VII. osztálybelieké szept. 4-ik napjain mindenkor délután, — az érettségi vizsgálatok írásbeli része szept. 1—5-ik, szóbeli része szept. 11-ik napján tartatnak. A gymnasiumba beiratkozásnál egyéb bizonyítványokon kívül a véd-himlő-utóoltást igazoló bizonyítvány is felmutatandó. Pápa, 1888. aug. 17. Az igazgatóság.

— **A sárospataki ev. ref. főiskolában** az 1888|89. iskolai év szeptember 1-én kezdődik. A felvétel és beírás szept. 1--6-ig tart. A javító és pótvizsgák a következő sorrendben tartatnak meg: aug. 30-án a VIII-ik osztály; szept. 1-én d. e. I-ső és II-ik osztály; d. u. III. és IV.; szept. 3-án d. u. V., VI. és VII-ik osztály; szept. 4-én magánvizsgák. Az érettségi írásbeli vizsga aug. 31., szept. 4, az érettségi szóbeli vizsga szept. 7-én lesz. Az iskolai év ünnepélyes megnyitása szeptember 8-án fog megtörténni. Az igazgatóság.

— **Iskolai értesítés.** A budapesti ref. főgymnasiumban a IX. ker. Lónyai-utca elején az új épületbe az 1888|89

iskolai évre a beiratások — szeptember hó 1-től 6-káig d. e. 8-tól 12-ig lesznek. A javító- és magánvizsgák a beiratás ideje alatt fogadtatnak el. Miután minden vallásfelekezeti tanuló felvétetik a növendék sorába, tisztelettel kéretnek a szülék, hogy minél hamarabb igyekezzenek gyermekeiket bejegyeztetni, mert a törvényileg meghatározott számon felül senkit sem vehetünk fel. Együttal az igen tisztelt szüléket értesítjük arról is, hogy főgymnasiumunkban ezentúl a tanítási órák délelőtt 8-tól 1-ig fog tartatni. Főtiszteleü Püspök úr a dunamelléki egyházkerületi ref. főgymnasiumok javító illetőleg pótló érettségi vizsgálatainak közöshelyéül a budapesti ref. főgymnasiumot jelölte ki; idejéül pedig az írásbeli vizsgálatokra nézve f. évi szeptember 3. 4. 5. 6. és 7-ik napjait; a szóbelire szeptember 8-ik napját tűzte ki. Az érdekeltek ifjak e vizsgálatra szeptember hó 1-éig jelentkezzenek az igazgatóságnál. Az igazgatóság.

— **A vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministertől ad. 26,662. sz. valamennyi megyei kir. tanfelügyelőjének.** Tapasztaltatott, hogy a népoktatási tanintézeteknél, továbbá tanító- és tanítónő-képezdéknel, felsőbb leányiskoláknál és kereskedelmi iskoláknál működő s a kormány kinevezésétől függő tanerők próbaidejük lejártával a véglegesítés kérelmezésével néha hosszú ideig késedelmeskednek. Midőn azután a véglegesítésben részesülnek, egyszersmind a már kiérdemelt évtödös fizetési pótlékokra is igényt emelnek. Ezen pótlékok czimén ilyenkor néha tekintettel a kimutatott szolgálati idő hosszúságára, egyszerre nagyobb összeg folyósítása válik szükségessé, mely nagyobb összeg fedezéséről az illető évi államköltségvetésben természetesen gondoskodva nincsen. A szóban levő késedelmezés szülte visszasságoknak jövőre nézve meggátlása céljából szükségesnek tartom kijelenteni, hogy ezentúl oly tanerők részére, kik a véglegesítésért a próbaidő lejártától számítandó legkésőbbben három hó alatt nem folyamodnak, az évtödös fizetési pótlékok — a mennyiben ilyenekre szolgálati idejüknel fogva már korábban igényt tarthatnak, csak a véglegesítés iránti kérvény benyújtása napját követő hónap elsejétől kezdve fognak megállapíttatni és folyóvá tétetni. Miről czimedet a tankerületében fennálló és felügyelete alatt lévő összes tanintézetek személyzetét, a jelen rendeletem figyelmen kívül hagyásából rájuk háruló hátrányokra való külön és nyomatékos ráutalás mellett, haladék nélkül értesitse. Budapest, 1888. évi augusztus hó 4-én. A miniszter helyett: Gönczy Pál, államtitkár.

— **A tatai ev. ref. egyházmegye** consistoriuma f. é. aug. 28-án Tatában ülést tart.

— **A komáromi ev. ref. egyházmegye** f. hó 21-én Rév-Komáromban tartotta meg rendes közgyűlését.

— **Főiskolánk értesítője.** Kiadták: Tóth Dániel akad., Szilágyi József gymn., Jády József praep. igazgatók. Az évkönyv elején Horváth József gymn. tanárnak „Hit és tudás“ czimű székfoglaló értekezése áll. A theologiai akadémián 6 tanár 21 hittanhallgatót tanított

(IV. éves: 5, III. éves: 8, II. és I. éves 4—4). A főgymnasiumban mindent összevéve 20 tanerő működött, kik közül 5 vagy theologiai, vagy tanítóképezdei tanár, 2 segédtanító, — 3, illetve 4 pedig hitoktató. Épen így a tanítóképezdében is tanítanak hittanárok és gymnasiumi tanárok is, 3 rendes tanítóképezdei tanár mellett. A főgymnasiumba beiratkozott 323 tanuló, köztük 8 magántanuló, év végén volt 9 magántanulóval 305 tanuló. A tanítóképző intézet 4 osztályában év elején 34, év végén 27 tanuló volt. Az összes tanuló ifjuság, 6643 frt 13 kr. és 8 arany szorgalomdíjat kapott.

— **Az erdélyi ref. főgymnasiumi érettségi vizsgálatokról** következő adatokat közöl a „Prot. Közlöny.“ Vizsgálatokra bocsáttatott N.-Enyeden 23, Vásárhelyt 22, Kolozsvárt 19, Sz.-Udvarhelyt 12, Szászvároson 12, és Zilahon 6, összesen 94 (mult évben 102 ifju.) Ezek közül kiállta a vizsgálatot (a gymnasiumokra nézve az előbbi sorrendben) jelesen 4, 1, 2, 1, 1, 0, összesen 9, (tavaly 12); jól 2, 4, 3, 3, 4, 2, összesen 18 (tavaly 20); egyszerűen 13, 9, 9, 6, 6, 1, összesen 44, (tavaly 47) és így a hat főgymnasiumban érettnak nyilvánított összesen 71 (tavaly 79). Visszavettett végleg 3 (tavaly 2), egy évre 8 (tavaly 6), két hóra 12 (tavaly 14), összesen 22 (tavaly 22). A javító érettségi vizsgálatok ez évben szept. 5-én a marosvásárhelyi főgymnasiumban fognak megtartatni.

— **Figyelmeztetés.** A nagy-körösi és dunamelléki evang. reform. tanítóképezdebe olyan ép és egészséges növendékek vétetnek fel, a kik a 15 ik évet már meghaladták s kiknek a magyar nyelv-, számtan, földirat s a történelem ismeretében anynyi jártasságuk van, a mennyit a gymnasium-, reál, vagy polgári iskola 4 alsó osztályában meg lehet szerezni. A belépni kívánó növendékek erről vagy iskolai bizonyítványt tartozik előmutatni, vagy fölvételi vizsgálatnak kell magát alávetnie; egyszersmind igazolnia kell egy nyilatkozattal szülei beleegyezését; továbbá orvosi bizonyítvánnyal testi lelki épségét; végre keresztlevéllel életkorát is. A tanév kezdete 1888. szept. 1. A beiratások 1888. szept. 1—3. lesznek. A tápintézet szintén szeptember 1-jén nyílik meg, melyben a tan. képezdei növendékek, mint jótéteményesek vétetnek föl, ebéd- és vaesoráért 4 frt 45 kr, pusztán ebédért 2 frt 70 kr, tápdíj fizetése mellett; megjegyeztetvén, hogy szegény sorsu, jó magaviseletű és szorgalmas növendékek, havonként 1—1 frt díjleengedésben is részesülnek. Az intézetben a megélhetést egyéb jótétemények is megkönnyítik, mint például az ösztöndíjak. A növendékek által az 1887|8-ik tanévben élvezett ösztöndíjak s összes jótétemények 878 frt 82 krra mentek. A temetési szolgálatokért szintén kapnak jövedelmet. A tanítóképezdei pálya négy éves. Az intézet végzett növendékeit segédtanítóságokra bocsájtja ki. E gondoskodás csaknem addig tart, míg rendes tanítói állomáshoz jutnak. Évenként 30—35 állomás érkezik be átlag. Nagy-Körös, 1888. aug. 15. Az igazgatóság.

— **A belső-somogyi ev. ref. egyházmegye** főesperesévé a leköszönt Körmendy Sándor helyébe Begedy Istvánt választották meg.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos

Pereszlényi János.